

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3, 5

**Zasady podlegania ubezpieczeniom
społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu
oraz ustalania podstawy wymiaru składek
osób prowadzących pozarolniczą
działalność i osób z nimi
współpracujących**

Poradnik. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących
Stan prawny na dzień 1.01.2016 r.

Stan prawny na dzień 1.01.2016 r.

Poradnik dostępny jest bezpłatnie w serwisie **www.zus.pl**

UWAGA!

Poradnik odnosi się wyłącznie do aktualnego stanu prawnego. Informacje dotyczące nieobowiązującego stanu prawnego zawarte są w poprzedniej wersji poradnika: *Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących*, (patrz Archiwum poradników).

Spis treści

I. POJĘCIA „OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ”, „OSOBA WSPÓLPRACUJĄCA”	4
1. OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ	4
2. OSOBA WSPÓLPRACUJĄCA	6
II. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓLPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI	6
III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓLPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI NIE JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI	8
1. ZBIEGI TYTUŁÓW UBEZPIECZEŃ	8
A. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa o pracę	8
B. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa zlecenia	9
C. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej oraz umowa o pracę i umowa zlecenia	11
D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności	12
E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność	13
F. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i bycie duchownym	13
G. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i przebywanie na urlopie wychowawczym lub pobieranie zasiłku macierzyńskiego	13
H. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i pozostawanie w stosunku służbowym	14
I. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i praca nakładcza	14
J. Zbiegi innych tytułów ubezpieczeń (przykłady)	15
K. Prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy	16
L. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i prawo do emerytury lub renty	17
2. ZAKRES UBEZPIECZEŃ	18
IV. ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓLPRACUJĄCYCH	19
1. PODSTAWA WYMIARU SKŁADEK	19
2. WYSOKOŚĆ SKŁADEK	23
3. ZASADY FINANSOWANIA SKŁADEK	24
V. UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓLPRACUJĄCYCH	24
1. OSOBY UBEZPIECZONE	24
2. PODSTAWA WYMIARU SKŁADKI	24
3. SKŁADKA NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE I ZASADY JEJ FINANSOWANIA	25
4. SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE, A TYTUŁY UBEZPIECZENIA	25
A. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności	26
B. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub renty	27
C. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności	28
D. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę pobierającą zasiłek macierzyński	28
E. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę duchowną	28
F. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez rolnika	28
VI. SKŁADKA NA FUNDUSZ PRACY	28
VII. ZGŁASZANIE I WYREJESTROWANIE Z UBEZPIECZEŃ OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓLPRACUJĄCYCH	29
WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH	31

I. POJĘCIA „OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ”, „OSOBA WSPÓŁPRACUJĄCA”

Osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność i osobami współpracującymi przy prowadzeniu tej działalności – jeżeli spełniają podane niżej warunki – są nie tylko obywatele polscy, ale również obcokrajowcy.

1. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność

Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych,
- twórcę i artystę,
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
 - w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
 - z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej,
- osobę prowadzącą niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty,
- osobę prowadzącą publiczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Osobą prowadzącą pozarolniczą działalność - w myśl ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, jest przedsiębiorca, czyli osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa (np. adwokaci, lekarze) - wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie jest działalnością gospodarczą: działalność wytwórcza w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowanie przez rolników pokoi, sprzedaż posiłków domowych i świadczenie w gospodarstwie innych usług związanych z pobytem turystów oraz wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego, o których mowa w art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2014 r. poz. 1104).

Przedsiębiorca niebędący osobą fizyczną podejmuje działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Podjęcie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wymaga wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Osoba fizyczna może podjąć wykonywanie działalności gospodarczej od dnia złożenia wniosku o wpis do CEIDG.

W niektórych przypadkach podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej może wiązać się dodatkowo z obowiązkiem uzyskania przez przedsiębiorcę koncesji albo wpisu do rejestru działalności regulowanej oraz uzyskania zezwolenia.

Ubezpieczenia społeczne rozpatrywane są również w odniesieniu do tych osób, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów szczególnych, innych niż przepisy o swobodzie działalności gospodarczej. Na przykład, od 1 stycznia 2002 r. - w myśl ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2015 r. poz. 790) - osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą jest komornik.

Twórca. Za twórcę uważa się osobę, która tworzy dzieła w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, urbanistyki, literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, twórczości

audiowizualnej, choreografii, lutnictwa artystycznego oraz sztuki ludowej, będące przedmiotem prawa autorskiego.

Artysta. Za artystę z kolei uważa się osobę wykonującą zarobkowo działalność artystyczną w dziedzinie sztuki aktorskiej i estradowej, reżyserii teatralnej i estradowej, sztuki tanecznej i cyrkowej oraz w dziedzinie dyrygentury, wokalistyki, instrumentalistyki, kostiumografii, scenografii, a także w dziedzinie produkcji audiowizualnej reżyserów, scenarzystów, operatorów obrazu i dźwięku, montażystów i kaskaderów.

Uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury.

Osoba prowadząca działalność w zakresie wolnego zawodu. Za osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu uważa się:

- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ustalając tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym przedstawicieli wolnych zawodów należy brać pod uwagę m.in. formę opodatkowania.

Wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy czy też umowy zlecenia, z której przychody nie są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych, nie jest prowadzeniem działalności w zakresie wolnego zawodu. W przypadku, gdy przedstawiciele wolnych zawodów odpłacają podatek od przychodów, np. ze stosunku pracy lub umowy zlecenia, dla celów ubezpieczeń społecznych nie są osobami wykonującymi działalność w zakresie wolnego zawodu, lecz odpowiednio pracownikami lub zleceniobiorcami.

Osoba prowadząca niepubliczną bądź publiczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty. Za osoby prowadzące niepubliczną bądź publiczną szkołę, placówkę lub ich zespół uważa się osoby prowadzące przedszkola, szkoły podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego, gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego, szkoły ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne, szkoły artystyczne, placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, biblioteki pedagogiczne.

Wychowanie przedszkolne może być prowadzone w formie: przedszkola, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych, w których zajęcia są prowadzone przez cały rok szkolny, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący, zespołów wychowania przedszkolnego, w których zajęcia są prowadzone przez cały rok szkolny w niektóre dni tygodnia, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący.

2. Osoba współpracująca

Osobą współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność - w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - jest małżonek, dziecko własne, dziecko drugiego małżonka, dziecko przysposobione, rodzic, macocha i ojczym oraz osoba przysposabiająca, jeżeli pozostaje z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracuje przy prowadzeniu działalności.

Jeżeli powyższe kryteria spełnia pracownik, to dla celów ubezpieczeń społecznych traktowany jest jak osoba współpracująca. Wymieniona zasada nie ma jednak zastosowania, jeżeli współmałżonek jednego ze wspólników spółki cywilnej zawarł umowę o pracę z tą spółką. Dla ustalenia tytułu ubezpieczeń społecznych nie ma znaczenia fakt, iż zatrudniona w spółce cywilnej osoba pozostaje z jednym ze wspólników tej spółki w związku małżeńskim i prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe. Osoba ma zawartą umowę o pracę ze spółką cywilną będącą jej pracodawcą (a nie z konkretną osobą prowadzącą pozarolniczą działalność) i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę.

Podana na wstępie definicja osoby współpracującej przy prowadzeniu pozarolniczej działalności nie ma zastosowania do osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Uwaga! Pracownik niezdolny do pracy, pobierający świadczenie np. z tytułu choroby bądź przebywający na urlopie wychowawczym, który w trakcie pobierania tego świadczenia lub przebywania na urlopie zawiera związek małżeński ze swoim pracodawcą, do zakończenia pobierania świadczenia lub przebywania na urlopie wychowawczym nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca.

II. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, podlegające z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, objęte są również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym. Natomiast ubezpieczenie chorobowe jest dla wymienionych osób dobrowolne i objęcie nim następuje na wniosek osoby zainteresowanej.

• okres podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega ubezpieczeniom społecznym od daty faktycznego rozpoczęcia wykonywania działalności. W konsekwencji, osoba która uzyskała wpis do CEIDG, ale faktycznie nie rozpoczęła prowadzenia działalności, nie podlega ubezpieczeniom społecznym. Natomiast osoba, która podjęła ją z datą późniejszą niż data wpisu do ewidencji, podlega ubezpieczeniom od daty faktycznego rozpoczęcia działalności.

Rozpoczęcie prowadzenia działalności może wystąpić zarówno z chwilą wykonania działań w zakresie wskazanym we wpisie do CEIDG skutkujących uzyskaniem przychodu, jak i w okresie wcześniejszym, tj. wykonywania innych czynności związanych z działalnością. Takimi czynnościami mogą być: składanie ofert, ogłoszenia, wystawianie rachunków, czynności w zakresie reklamy, załatwianie spraw urzędowych, ponoszenie kosztów z tytułu działalności. Wszystkie te czynności pozostają w ścisłym związku z działalnością, bowiem zmierzają do stworzenia właściwych warunków do jej wykonywania. Obowiązek ubezpieczeń społecznych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą ustaje w przypadku faktycznego zaprzestania prowadzenia tej działalności.

Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jawnej, komandytowej i partnerskiej, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od daty uzyskania statusu wspólnika. Data ta nie może być wcześniejsza niż data wpisu do rejestru przedsiębiorców spółki. W przypadku wspólnika wymienionych spółek o ustaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych decyduje utrata statusu wspólnika.

Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej powoduje ustanie obowiązku ubezpieczeń społecznych:

- od dnia, w którym rozpoczyna się zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej,
- do dnia poprzedzającego dzień wznowienia wykonywania działalności gospodarczej.

Zawieszenie wykonywania działalności przez spółkę jawną, komandytową lub partnerską skutkuje ustaniem ubezpieczeń społecznych wszystkich wspólników, na zasadach podanych wyżej. Także w przypadku wspólników spółki cywilnej, zawieszenie wykonywania działalności w ramach tej spółki skutkuje ustaniem ubezpieczeń społecznych wszystkich wspólników, na podanych wyżej zasadach.

W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej (tj. okresie niepodlegania ubezpieczeniom z tego tytułu) osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych:

- podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadach obowiązujących dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą,
- do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych mogą przystąpić w dowolnym momencie w okresie niepodlegania ubezpieczeniom w związku z zawieszeniem wykonywania działalności,
 - objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony,
 - ustanie dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych następuje od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony albo od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na te ubezpieczenia albo od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom,
- nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu i wypadkowemu.

Natomiast wspólnicy jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek jawnych, komandytowych lub partnerskich w okresie zawieszenia wykonywania działalności przez spółkę mogą dobrowolnie podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadach określonych w art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych..

Osoby współpracujące przy prowadzeniu pozarolniczej działalności podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności do dnia zakończenia tej współpracy.

- **okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu**

Objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, ale tylko wówczas, gdy zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie złożone w terminie określonym ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych na dokonanie takiego zgłoszenia (tj., w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń). W pozostałych przypadkach objęcie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony.

Ubezpieczenie chorobowe ustaje:

- od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z ubezpieczenia chorobowego, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony,
- od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na ubezpieczenie chorobowe; jeżeli jednak za część miesiąca został pobrany zasiłek, ubezpieczenie chorobowe ustaje od dnia następnego po dniu, za który zasiłek przysługuje,
- od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom, tj. od dnia zaprzestania prowadzenia pozarolniczej działalności.

W przypadku ustania ubezpieczenia chorobowego z powodu nieopłacenia w terminie należnej składki, ZUS - w uzasadnionych przypadkach - może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie. W tym celu zainteresowany powinien wystąpić do jednostki terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem, podając przyczynę nieopłacenia składki.

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI NIE JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI

1. Zbiegi tytułów ubezpieczeń

Dla rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i posiadających inne tytuły do ubezpieczeń istotne jest m.in. zakwalifikowanie czynności wykonywanych przez tę osobę dla celów podatkowych. Dlatego też, uznanie przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach danej umowy są dla celów podatkowych czynnościami wykonywanymi w ramach stosunku pracy (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej) oznacza, że osoba wykonująca tylko taką umowę powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Natomiast w sytuacji, gdy osoba wykonująca taką umowę, wykonuje także czynności w ramach pozarolniczej działalności, następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych. Wówczas podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, natomiast obowiązek ubezpieczeń z tytułu działalności gospodarczej rozstrzyga się zgodnie z art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (szczegóły dalej).

Podobnie w przypadku uznania dla celów podatkowych, że czynności wykonywane w ramach umowy zlecenia są działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej). Osoba wykonująca tylko umowę zlecenia podlega wówczas obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca. Natomiast w sytuacji, gdy osoba wykonująca taką umowę wykonuje również czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej – następuje zbieg tytułów, który rozstrzyga się zgodnie z art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (szczegóły dalej). Jednocześnie należy pamiętać, że po uznaniu przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), w sytuacjach budzących wątpliwości co do rodzaju umowy (umowa zlecenia lub umowa o dzieło) obowiązek ubezpieczeń społecznych (lub jego brak) ustala się w oparciu o treść umowy oraz warunki świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

Pozarolniczą działalność lub współpracę przy niej może prowadzić również osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty. Posiadanie prawa do emerytury lub renty nie jest wprawdzie tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, jednak wpływa na charakter i zakres ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności.

A. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa o pracę

Osoba spełniająca jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu stosunku pracy oraz z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności bądź współpracy przy jej prowadzeniu jest obejmowana tymi ubezpieczeniami wyłącznie ze stosunku pracy, jeżeli:

- w umowie o pracę ma zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- w razie braku zagwarantowania co najmniej minimalnego wynagrodzenia (co może mieć miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy) - jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie.

Przykład 1

Osoba była zatrudniona od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/1 etatu. Był to jej pierwszy rok zatrudnienia i otrzymywała wynagrodzenie w wysokości 1400,00 zł. (tj. w kwocie równej minimalnemu wynagrodzeniu w pierwszym roku pracy w 2015 r.) Od 1 marca 2015 r. dodatkowo podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności.

Osoba ta w 2015 r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. Z tytułu pozarolniczej działalności ubezpieczeniom społecznym podlegała na wniosek.

Przykład 2

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest jednocześnie zatrudniona na podstawie dwóch umów o pracę, z każdej na 1/2 etatu. W umowach o pracę ma łącznie zagwarantowane minimalne wynagrodzenie. Z tytułu prowadzenia działalności podlega jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu. W październiku 2015 r. otrzymała przychód stanowiący podstawę wymiaru składek z tytułu każdej umowy po 800 zł (łącznie 1 600 zł), z uwagi na zwolnienie lekarskie. W październiku 2015 r. osoba ta z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nadal podlegała obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Przykład 3

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność była w 2015 r. zatrudniona na podstawie umowy o pracę na 1/2 etatu. Był to jej pierwszy rok pracy i z tego tytułu jej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła 700 zł). Ponieważ z tytułu umowy o pracę osiągała w 2015 r. wynagrodzenie niższe niż minimalne wynagrodzenie dla osoby zatrudnionej w pierwszym roku pracy (w 2015 r. – 1 400,00 zł), z tytułu pozarolniczej działalności podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

B. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa **zlecenia**

Podane niżej zasady dotyczą osób prowadzących pozarolniczą działalność i jednocześnie wykonujących umowę/umowy zlecenia, agencyjne, umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

W sytuacji, gdy umowa zlecenia, umowa agencyjna lub umowa o świadczenie usług jest wykonywana w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności lub wykonywanej współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności, a jej przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności, osoba podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia (agencyjnej lub o świadczenie usług) osoba ta nie jest obejmowana ubezpieczeniami społecznymi ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Zasada ta ma zastosowanie np. wobec osoby prowadzącej pozarolniczą działalność w postaci biura rachunkowego, która świadczy usługę - prowadzenie rachunkowości różnym zleceniodawcom.

Nie ma natomiast zastosowania do osoby wykonującej pracę na podstawie np. umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług), w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. W tej sprawie Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów podjął uchwałę 17 czerwca 2015 r. W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód uzyskiwany z takich umów stanowi bowiem przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej (patrz: wyjaśnienia na wstępie rozdziału III). Dlatego też wymieniona osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania takiej umowy. W przypadku, gdy w ramach posiadanego wpisu do CEIDG osoba osiąga przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) jak również przychody z kontraktu menedżerskiego - następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń.

Zatem, aby umowa zlecenia, umowa agencyjna lub inna umowa o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia mogła być traktowana jako wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej warunkiem jest, aby przychód uzyskiwany z tej umowy był opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

• **Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.**

Taka osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozarolniczej działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania umowy zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług) będzie niższa od najniższej podstawy wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy, tj. 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Osoba ta może być dobrowolnie, na swój wniosek, objęta ubezpieczeniami również z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia. W przypadku jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania umowy wynosi co najmniej tyle ile najniższa podstawa, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy, ubezpieczonemu przysługuje wybór tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

W przypadku, gdy podstawę wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia stanowi przychód, w miesiącach, w których nie jest dokonywana wypłata wynagrodzenia (nie powstaje przychód) przez co podstawa wymiaru składek wynosi „0”, osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności.

Przykład 1

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2016 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Osoba ta od 1 lutego 2016 r. do 29 lutego 2016 r. wykonuje również pracę na podstawie umowy zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu tej umowy wyniosła 30% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Osoba ta w lutym 2016 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności. Może również zostać objęta, na swój wniosek, ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu wykonywanej umowy.

Przykład 2

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2016 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Osoba ta od 1 lutego 2016 r. do 29 lutego 2016 r. wykonuje pracę na podstawie dwóch umów zleceń. Z pierwszej umowy podstawa wymiaru składek wynosi 20% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, z drugiej – 50% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W lutym 2016 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności, mogła także przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń z tytułu obu umów zleceń.

Przykład 3

Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 stycznia 2016 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Osoba ta od 1 lutego 2016 r. do 29 lutego 2016 r. wykonuje pracę na podstawie dwóch umów zlecenia. Z pierwszej umowy podstawa wymiaru wynosiła 20% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, z drugiej - 70% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W lutym 2016 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności i dobrowolnie z tytułu obu umów zleceń. Mogła także podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, z której podstawa wymiaru składek wynosi 70% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (zmienić tytuł tych ubezpieczeń) i dobrowolnie z tytułu prowadzenia działalności i z tytułu drugiej umowy zlecenia.

• Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia

Taka osoba obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: prowadzenia działalności i wykonywania umowy zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług), chyba że podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności lub wykonywania umowy, z zachowaniem zasady kolejności powstawania tytułów, osiągnie kwotę minimalnego wynagrodzenia. Wówczas kolejny tytuł lub tytuły nie rodzi obowiązku ubezpieczeń. Ubezpieczony może na bieżąco zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 1

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 marca 2016 r. Z tytułu działalności rozlicza składki za każdy miesiąc od podstawy wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia (555 zł). Od 1 kwietnia 2016 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Przychód z tytułu wykonywania umowy w każdym miesiącu wynosi 1 000 zł. Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.

Przykład 2

Zleceniobiorca jest zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia:

- zawartej z płatnikiem A, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 1 stycznia 2016 r.,
- zawartej z płatnikiem B, w której określono datę rozpoczęcia jej wykonywania na 15 stycznia 2016 r.

Przychód w każdym miesiącu z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A wynosi 1 000 zł, a z płatnikiem B – 900 zł. Następnie od 1 lutego 2016 r. osoba ta rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek określona w art. 18a ustawy (kwota zadeklarowana nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia). Ponieważ łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umów zlecenia osiąga minimalne wynagrodzenie, z tytułu prowadzenia działalności od 1 lutego 2016 r. osoba ta nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przykład 3

Osoba rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 1 stycznia 2016 r. Spełnia warunki ustawowe do ustalania podstawy wymiaru składek ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18a ustawy (kwota zadeklarowana nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia). Deklaruje jednak do podstawy wymiaru składek comiesięcznie kwotę 2 600 zł. Osoba ta zawarła umowę zlecenia na okres od 1 marca do 20 marca 2016 r. Z tytułu tej umowy przychód wynosi w marcu 6 200 zł.

Ponieważ z tytułu prowadzenia działalności podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osiąga minimalne wynagrodzenie, z tytułu umowy zlecenia osoba ta nie będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

Szczegółowe zasady rozstrzygnięcia tego zbiegu znajdują się w poradniku „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych”.

Uwaga!

Nadal ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności podlegają osoby, które jednocześnie zawarły umowę zlecenia (agencyjną lub umowę o świadczenie usług) i są studentami lub uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych, do ukończenia 26 lat. Studenci i uczniowie wymienionych szkół, do ukończenia 26 lat, nie są bowiem obejmowani ubezpieczeniami społecznymi, ani obowiązkowo, ani dobrowolnie, z tytułu wykonywanej umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług.

Zwolniony z obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umowy zlecenia (umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług) jest każdy student do ukończenia 26 lat bez względu na obywatelstwo i kraj odbywania studiów.

C. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej oraz umowa o pracę i umowa zlecenia

W przypadku równoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności lub wykonywania współpracy oraz pracy na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (agencyjnej, o świadczenie usług) zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca, osoba prowadząca działalność lub z nią współpracująca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy.

Jeżeli jednak podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, wspomniana osoba podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom również z tytułu prowadzonej działalności (współpracy) lub wykonywania umowy.

W takim przypadku osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej umowy o pracę. Drugi obowiązkowy tytuł do podlegania ubezpieczeniom jest ustalany w zależności od obowiązującej osobę najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności. Jeżeli minimalną podstawę wymiaru składek stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego i podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z

tytułu umowy zlecenia (umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług) jest od niej niższa, drugim obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń jest prowadzenie pozarolniczej działalności. W przypadku, gdy najniższa obowiązująca osobę prowadzącą działalność gospodarczą podstawa wymiaru wynosi 30% minimalnego wynagrodzenia dodatkowo obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: prowadzenia działalności i wykonywania umowy zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług), chyba że podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności lub wykonywania umowy, z zachowaniem zasady kolejności powstawania tytułów, osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 1

Osoba jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę na ½ etatu i nie ma w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia (tj. od 1 850 zł w 2016 r.). Osoba ta prowadzi jednocześnie od stycznia 2015 r. pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca ją najniższa podstawa wymiaru składek nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Dodatkowo w lutym 2016 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż pracodawca. Z tytułu wykonywania tej umowy podstawa wymiaru składek wynosi 50% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę i z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy - zlecenia mogła przystąpić w lutym do ubezpieczeń dobrowolnie, na swój wniosek.

Przykład 2

Osoba jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę na ½ etatu i nie ma w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia (tj. od 1 850 zł w 2016 r.). Uzyskuje z tej umowy miesięcznie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 1 000 zł. Osoba ta prowadzi jednocześnie od 1 stycznia 2016 r. pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca ją najniższa podstawa wymiaru składek nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. od 555 zł w 2016 r.). Dodatkowo w lutym 2016 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż pracodawca, z tytułu której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła 500 zł. Osoba ta podlega w lutym 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz wykonywanej umowy zlecenia.

W sytuacji gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność (lub współpracująca) wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę i zawartej z własnym pracodawcą wskazanej wyżej umowy cywilnoprawnej, obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności jest uzależniony od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu stosunku pracy oraz umowy zlecenia, umowy agencyjnej, umowy o świadczenie usług, z których przychód jest traktowany jak przychód ze stosunku pracy. Jeżeli podstawa ta, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności (współpracy) są obowiązkowe. Obowiązkowe są także ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę oraz - niezależnie od wysokości podstawy wymiaru składek osiągniętej w ramach stosunku pracy - ubezpieczenia społeczne z tytułu zawartej umowy cywilnoprawnej. Zleceniobiorca jest bowiem w takich przypadkach – w myśl przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – uważany za pracownika.

W przypadku gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą (podmiot gospodarczy) wykonuje w ramach tej działalności umowę zlecenia (inną umowę o świadczenie usług bądź umowę agencyjną), której przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności i umowę tę zawarła z pracodawcą, z którym łączy ją stosunek pracy, to jako drugi tytuł do ubezpieczeń społecznych, obok stosunku pracy, należy uznawać prowadzenie działalności gospodarczej (po uwzględnieniu wcześniejszych wyjaśnień).

D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności

Osoba prowadząca kilka rodzajów pozarolniczej działalności jest obejmowana obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi tylko z jednego, wybranego przez siebie rodzaju działalności. Z tytułu prowadzenia pozostałych rodzajów pozarolniczej działalności nie podlega ubezpieczeniom społecznym ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność

Osoba spełniająca warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi z tytułu współpracy przy prowadzeniu kilku rodzajów działalności podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów może być objęta ubezpieczeniami dobrowolnie, na swój wniosek. Osobie tej przysługuje również prawo zmiany tytułu ubezpieczeń. Może podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej współpracy, która nie powstała najwcześniej.

F. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i bycie duchownym

Osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi zarówno z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy niej, jak i bycia duchownym, jest obejmowana obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami społecznymi z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Powyższa zasada obowiązuje jednak tylko w przypadku duchownych będących jednocześnie twórcami i artystami, osobami wykonującymi wolny zawód, wspólnikami jednoosobowej spółki z o.o., spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, osobami prowadzącymi niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, osobami prowadzącymi publiczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty, albo osobami współpracującymi. Jeżeli duchowny prowadzi jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności.

G. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i przebywanie na urlopie wychowawczym lub pobieranie zasiłku macierzyńskiego

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność lub współpracujące przy prowadzeniu tej działalności, które spełniają jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy jej wykonywaniu.

Powyższe zasady ubezpieczeń obowiązują niezależnie od posiadania ustalonego prawa do emerytury lub renty.

Osoby przebywające na urlopie wychowawczym i jednocześnie prowadzące pozarolniczą działalność lub wykonujące współpracę przy niej podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności lub współpracy.

Przykład 1

Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności. Obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności. Nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym. Osoba ta zobowiązana jest poinformować pracodawcę o posiadaniu innego tytułu rodzącego obowiązek ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie pracodawca zaprzestaje wykazywać tę osobę w imiennych raportach miesięcznych, a składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym nie są finansowane przez budżet państwa.

Przykład 2

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność od 1 czerwca 2015 r. nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego. Nie zawiesiła prowadzenia działalności. Od 1 czerwca 2015 r. obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku. Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności podlega od tej daty obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Może również na swój wniosek przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych i w takim przypadku podlega obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu.

H. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i pozostawanie w stosunku służbowym

Osoba pozostająca w stosunku służby, tj. żołnierz zawodowy, funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Biura Ochrony Rządu, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy może być objęta ubezpieczeniami społecznymi z tego tytułu na swój wniosek.

Osoba, która jest funkcjonariuszem Służby Celnej i prowadzi pozarolniczą działalność lub współpracuje przy prowadzeniu działalności podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu służby i może dobrowolnie zostać objęta ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności lub współpracy. Z tym zastrzeżeniem, że jeżeli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku służby w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, wówczas osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

I. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i praca nakładcza

• Osoba, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Taka osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą jest niższa od najniższej podstawy z działalności, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy, tj. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W przypadku, jeśli podstawa wymiaru składek wykonawcy będzie wynosiła co najmniej tyle ile najniższa podstawa, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy, ubezpieczonemu przysługuje wybór tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2016 r., dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy (tj. zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego), od 1 kwietnia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r. wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy osiąga przychód w wysokości:

- w kwietniu 2016 r. - 40% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- w maju 2016 r. - 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- w czerwcu 2016 r. - 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Osoba ta w kwietniu 2016 r. nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, a w maju i czerwcu 2016 r. może wybrać/zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

• Osoba, dla której z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej właściwa jest podstawa wymiaru składek, o której mowa w art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (kwota zadeklarowana nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia).

Osoba, która zadeklaruje z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: prowadzenia działalności gospodarczej i wykonywania pracy nakładczej.

Z obu tytułów ubezpieczeniom podlega również osoba, która z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zadeklaruje kwotę niższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Jeżeli natomiast z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zostanie zadeklarowana podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości nie niższej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (tj. wysokości odpowiadającej kwocie, o której

mowa w art. 18 ust. 8 ustawy), wówczas osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia tej działalności gospodarczej. Natomiast w przypadku, gdy podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą także wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przysługuje wybór/zmiana tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 1

Osoba prowadzi od 1 stycznia 2016 r. pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a ustawy i deklaruje podstawę wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia. Od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy w marcu 2016 r. osiąga przychód w wysokości 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Osoba ta w marcu 2016 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów, gdyż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu prowadzenia działalności jest niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Przykład 2

Osoba prowadzi od 1 stycznia 2016 r. pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a ustawy, jednak deklaruje podstawę wymiaru składek w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą. Przychód z tytułu tej umowy wyniósł 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Osoba ta w marcu 2016 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, może jednak wybrać/zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

J. Zbiegi innych tytułów ubezpieczeń (przykłady)

- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą lub osoba z nią współpracująca, która równocześnie jest rolnikiem podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników jeżeli spełnia warunki określone w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704, z późn. zm.). Warunki te zostały opisane w materiale [„Informacja KRUS i ZUS w sprawie możliwości podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej”](#). Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która jednocześnie jest członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych, podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca i pozostająca w stosunku pracy.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która równocześnie jest posłem lub senatorem pobierającym uposażenie, jest obejmowana ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Może dobrowolnie być objęta ubezpieczeniami również z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która pobiera stypendium sportowe, podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą lub osoba z nią współpracująca i pobierająca zasiłek socjalny bądź świadczenie socjalne podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność i pozostająca równocześnie w stosunku pracy. Na takich samych zasadach podlega ubezpieczeniom społecznym osoba prowadząca pozarolniczą działalność, która jednocześnie pobiera wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która jednocześnie odbywa służbę zastępczą lub jest żołnierzem niezawodowym w służbie czynnej, ubezpieczeniom społecznym podlega tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

K. Prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i prawo do renty z tytułu niezdolności do **pracy**

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych posiadające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzonej działalności do czasu ustalenia prawa do emerytury.

Obowiązek ubezpieczeń społecznych osób mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy dotyczy także osób, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tej działalności wykonują wolny zawód oraz do osób, które działalność gospodarczą prowadzą w ramach spółki cywilnej.

Zasada ta nie dotyczy osób:

- prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty innej niż renta z tytułu niezdolności do pracy,
- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które prowadzą pozarolniczą działalność inną niż pozarolnicza działalność gospodarcza,
- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które współpracują przy prowadzeniu pozarolniczej działalności,
- pobierających renty rodzinne,
- mających ustalone prawo do np. „wojskowych czy policyjnych rent inwalidzkich” przyznawanych z tytułu „niezdolności do służby” czy rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704, z późn. zm.).

Osoby te z tytułu prowadzenia działalności lub współpracy podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie (patrz dalej Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i **prawo do emerytury lub renty**).

Jednak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, bez względu na posiadanie uprawnień i pobieranie innego rodzaju renty. Istotny jest bowiem fakt ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a nie jej pobieranie.

Przykład 1

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest współnikiem spółki cywilnej. Osoba ta z tytułu prowadzonej działalności, do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo. Od dnia, od którego zostanie ustalone prawo do emerytury, podlegała będzie tym ubezpieczeniom dobrowolnie.

Przykład 2

Osoba ma ustalone prawo do renty rodzinnej. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoba ta z tytułu prowadzenia działalności podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 3

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest współnikiem spółki jawnej. Osoba ta z tytułu prowadzenia działalności podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 4

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest wyższa od minimalnego wynagrodzenia. Osoba ta - z tytułu prowadzonej działalności podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 5

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest niższa od minimalnego wynagrodzenia. Osoba ta do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo. Od dnia, od którego zostanie ustalone prawo do emerytury, podlegać będzie tym ubezpieczeniom dobrowolnie.

Przykład 6

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2016 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca tę osobę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednocześnie wykonuje ona pracę na podstawie umowy zlecenia, z której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi mniej niż najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności.

Do czasu ustalenia prawa do emerytury, osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, a dobrowolnie – z tytułu umowy zlecenia. Natomiast od dnia, od którego zostanie ustalone prawo do emerytury, będzie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Przykład 7

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2016 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca tę osobę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Z umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi więcej niż najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności.

Osoba ta do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z wybranego tytułu i dobrowolnie z drugiego tytułu. Natomiast od dnia, od którego zostanie ustalone prawo do emerytury, podlegać będzie obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Przykład 8

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie współpracuje przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Osoba ta z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 9

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i jest wspólnikiem w spółce jawnej. Osoba ta do czasu ustalenia prawa do emerytury podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 10

Osoba ma ustalone prawo zarówno do renty z tytułu niezdolności do pracy jak i do renty rodzinnej. Pobiera rentę rodzinną. Osoba ta prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.

Osoba ta do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom obowiązkowo. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, podlega ubezpieczeniom dobrowolnie.

L. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i prawo do emerytury lub renty

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która ma ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym (z wyjątkami wskazanym w poprzednim podrozdziale).

Jeśli pozarolniczą działalność lub współpracę przy niej prowadzi osoba pozostająca w stosunku pracy, mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, to podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy. Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy podlega ubezpieczeniom społecznym, na zgłoszony wniosek, niezależnie od podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy.

W przypadku gdy pozarolniczą działalność lub współpracę prowadzi osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, zatrudniona jednocześnie na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług, to obowiązkowo jest obejmowana ubezpieczeniami społecznymi z tytułu wykonywanej umowy, zaś dobrowolnie - z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności.

W sytuacji jednak, gdy osoba uprawniona do emerytury lub renty prowadzi pozarolniczą działalność i jednocześnie wykonuje pracę na podstawie np. umowy zlecenia w ramach prowadzonej przez siebie działalności, to podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności. Z tytułu wykonywanej umowy zlecenia nie podlega ubezpieczeniom ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Omówiona zasada nie ma jednak zastosowania do osoby mającej ustalone prawo do emerytury lub renty, wykonującej pracę na podstawie umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług), której przedmiot jest taki sam jak prowadzonej pozarolniczej działalności. W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód uzyskiwany z takich umów stanowi przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej. Wymieniona osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania takiej umowy.

Także w przypadku gdy w ramach posiadanego wpisu do ewidencji działalności gospodarczej osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty osiąga przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) i jednocześnie przychody z wykonywania kontraktu menedżerskiego, następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń. W takiej sytuacji, ze względu na ustalone prawo do emerytury lub renty, osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu wykonywania umowy kontraktu menedżerskiego. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe z drugiego tytułu, tj. działalności gospodarczej, mają charakter dobrowolny.

Należy pamiętać, że rozstrzygając zbieg tytułów: prowadzenie pozarolniczej działalności i prawo do emerytury lub renty, uwzględnia się także prawo do emerytury lub renty nabyte z tytułu zagranicznych ubezpieczeń społecznych bądź zaopatrzenia emerytalnego.

Uwaga!

W rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie są "osobami mającymi ustalone prawo do renty" osoby pobierające rentę na podstawie przepisów prawa cywilnego (np. rentę wyrównawczą) oraz pobierające rentę socjalną przyznaną na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 982, z późn.zm.).

Przykład

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą pobiera rentę socjalną. Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzonej działalności. Ubezpieczenie chorobowe ma dla niej charakter dobrowolny.

2. Zakres ubezpieczeń

W sytuacji gdy prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy jej prowadzeniu nie jest jednym tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, osoba prowadząca tę działalność lub osoba z nią współpracująca podlega ubezpieczeniom **bądź obowiązkowo, bądź dobrowolnie**.

Osoba, dla której ubezpieczenia społeczne są **obowiązkowe**, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, ubezpieczeniu chorobowemu podlega dobrowolnie na zgłoszony wniosek.

Natomiast osoba, która z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności lub współpracy podlega **dobrowolnie** ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, w przypadku przystąpienia do tych ubezpieczeń, obejmowana jest również ubezpieczeniem wypadkowym. **Osoba ta w ogóle nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu.**

Okresy podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom, a także zasady przystępowania do dobrowolnych ubezpieczeń i ustania tych ubezpieczeń, zostały omówione w [rozdziale II](#).

IV. ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

1. Podstawa wymiaru składek

Zgodnie z art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dla osób rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej, w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Podana zasada ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie ma jednak zastosowania do osób, które:

- już prowadzą działalność lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność,
- wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Oznacza to, że nie może zadeklarować do podstawy wymiaru składek kwoty nie niższej niż **30%** minimalnego wynagrodzenia np. osoba uprzednio ubezpieczona jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, podejmująca prowadzenie działalności gospodarczej i wykonująca na rzecz osoby, z którą uprzednio współpracowała, w ramach obecnie prowadzonej działalności te same czynności, które wykonywała jako osoba współpracująca, o ile współpraca odbywała się w ramach stosunku pracy.

Warunek nie wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy dotyczy nie tylko pierwszego dnia prowadzenia działalności ale całego 24-miesięcznego okresu. Oznacza to, że od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy (także wtedy, gdy moment ten wystąpi np. po upływie kilku miesięcy od rozpoczęcia prowadzenia działalności) następuje utrata prawa do deklarowania do podstawy wymiaru kwoty nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Ponownie prawo to zyskuje się od dnia zaprzestania wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy. Przy czym pamiętać należy, iż prawo do opłacania składek od podstawy wymiaru w wysokości nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia przysługuje jedynie w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej.

Składek na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak niż **30%** kwoty minimalnego wynagrodzenia **nie opłacają** również m.in. osoby, które prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej:

- prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych,
- wykonywały działalność twórczą lub artystyczną,
- prowadziły działalność gospodarczą w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne bądź z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- były współnikami jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek jawnych, komandytowych lub partnerskich,
- prowadziły publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty.

Dla osób tych, w myśl art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Składka w nowej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Kwotę prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia

ogłasza minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do końca poprzedniego roku kalendarzowego, w drodze obwieszczenia.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została ograniczona w skali roku. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jeżeli więc osoba podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym np. od początku miesiąca, a do ubezpieczenia chorobowego przystępuje w trakcie tego miesiąca, nie zmniejsza się podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe nie stosuje się ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek, które obowiązuje dla podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. **Jednak podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie** może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętą do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Kwota najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących podlega odpowiedniemu zmniejszeniu za miesiąc, w którym nastąpiło objęcie ubezpieczeniami lub ich ustanie, jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca. Wówczas kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom. Uzyskana w wyniku podzielenia liczba nie podlega zaokrągleniu (bez względu na liczbę miejsc po przecinku, jaką wskazuje użyta przez płatnika składek maszyna licząca), powinna zostać pomnożona w takiej postaci, w jakiej została wyliczona. Dopiero po przemnożeniu należy dokonać zaokrąglenia ustalonej podstawy wymiaru składek do pełnych groszy, przyjmując iż dokonuje się zaokrąglenia z uwzględnieniem trzeciego miejsca po przecinku. Obliczoną podstawę wymiaru składek należy zaokrąglić do pełnych groszy w górę - jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, albo w dół - jeżeli końcówka jest niższa od 0,50 grosza.

Przykład

Najniższa podstawa wymiaru składek (zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) w 2015 r. wynosiła 2 375,40 zł. Działalność gospodarcza była prowadzona do 25 października 2015 r. Została rozpoczęta 1 stycznia 2015 r.

$2\,375,40 \text{ zł} : 31 \text{ (liczba dni miesiąca)} = 76,6258064516129 \text{ zł}$

$76,6258064516129 \text{ zł} \times 25 \text{ (liczba dni podlegania ubezpieczeniom)} = 1\,915,645161290323 \text{ zł}$

Po zaokrągleniu najniższa podstawa wymiaru składki za część miesiąca wynosi 1 915,65zł.

Przedstawiona wyżej zasada zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek ma zastosowanie także w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku (art. 18 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

W przypadku osób, które rozpoczynają prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski i podlegają obecnie ustawodawstwu polskiemu, prowadzenie działalności pozarolniczej na terytorium innego państwa członkowskiego UE (EOG bądź Szwajcarii) w okresie po 30 kwietnia 2004 r. nie pozbawia prawa do deklarowania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwoty nie niższej niż **30% minimalnego wynagrodzenia, o ile dla tej działalności, przez cały okres jej prowadzenia, polskie ustawodawstwo nie było właściwe**. Działalności tej nie uznaje się bowiem za działalność prowadzoną na terenie Polski.

Należy pamiętać, że składki od kwoty nie niższej od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe opłacane są za osoby współpracujące z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą, także wtedy, gdy współpracują z osobą prowadzącą działalność gospodarczą opłacającą składki od kwoty nie niższej od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 1

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 września 2015 r. Jest to pierwsza działalność pozarolnicza tej osoby i działalność nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy, u którego pracowała do 31 grudnia 2014 r.

Od 1 września 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzenia działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 2

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 września 2015 r. Od 1 lutego 2015 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik spółki jawnej.

Od 1 września 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z wybranej działalności (jako wspólnika spółki jawnej lub jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą) nie mogła być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 3

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 grudnia 2015 r. Od 1 września 2015 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Od 1 września 2015 r. do 30 listopada 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie mogła być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Od 1 grudnia 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z wybranej działalności (jako wspólnika lub jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą) również nie mogła być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Przykład 4

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 września 2015 r. Wcześniej do 1 września 2010 r. **włącznie** prowadziła pozarolniczą działalność. Przerwa w prowadzeniu działalności wyniosła 59 miesięcy kalendarzowych.

Od 15 września 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Ustalając podstawę wymiaru składek za wrzesień 2015 r. należało uwzględnić zapis art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym zapisem (jak to już wyjaśniono wcześniej), w przypadku objęcia ubezpieczeniami społecznymi w trakcie miesiąca kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom.

Przykład 5

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 września 2015 r. Do 31 sierpnia 2010 r. prowadziła pozarolniczą działalność. Przerwa w prowadzeniu działalności wyniosła 60 miesięcy kalendarzowych.

Od 15 września 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej nie może być niższa od 30 % minimalnego wynagrodzenia.

Ustalając podstawę wymiaru składek za wrzesień 2015 r. należy uwzględnić zapis art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (patrz: przykład 4).

Przykład 6

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 czerwca 2015 r. Działalność wykonuje na rzecz trzech kontrahentów, w tym na rzecz byłego pracodawcy, u którego była zatrudniona do 31 stycznia 2014 r. i na rzecz którego wykonywała w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Od 1 czerwca 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 7

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej - stała się współnikiem spółki cywilnej 1 września 2015 r. Spółka działa już od 1 stycznia 2015 r. i nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy tej osoby.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 8

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej - stała się współnikiem spółki cywilnej 1 września 2015 r. Do 31 sierpnia 2015 r. osoba była pracownikiem tej spółki.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 9

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 września 2015 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy. Od 1 października 2015 r. stała się również współnikiem spółki cywilnej, która także nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy tej osoby. Osoba zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu rozpoczętej 1 września 2015 r. indywidualnej działalności gospodarczej.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 10

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 września 2015 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy. Od 1 października 2015 r. osoba ta stała się współnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Osoba zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu rozpoczętej 1 września 2015 r. działalności gospodarczej. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 11

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 25 sierpnia 2015 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia w okresie do 31 sierpnia 2017 r. (24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 12

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 grudnia 2015 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia w okresie do 30 listopada 2017 r. (24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 13

Polski obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Hiszpanii do 30 września 2015 r. Ubezpieczeniom społecznym podlegał w Hiszpanii. Od 1 października 2015 r. prowadzi w Polsce ten sam/lub inny rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i w Polsce podlega ubezpieczeniom społecznym.

Od 1 października 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 14

Hiszpański obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Hiszpanii do 30 czerwca 2015 r. Ubezpieczeniom społecznym podlegał w Hiszpanii. Od 1 lipca 2015 r. prowadzi ten sam/lub inny rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej w Polsce i w Polsce podlega ubezpieczeniom społecznym.

Od 1 lipca 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 15

Polski obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Niemiec od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2015 r. Jednocześnie w okresie tym był zatrudniony w Polsce na podstawie umowy o pracę. Podlegał polskim przepisom ubezpieczeniowym. Od 1 lipca 2015 r. w Polsce prowadzi tylko działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG i z tego tytułu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

Od 1 lipca 2015 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Do działalności prowadzonej w Niemczech miały bowiem zastosowanie polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Uwaga! W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia ustala się według zasad obowiązujących dla danej osoby przed zwieszeniem wykonywania działalności. W związku z tym, minimalna podstawa wymiaru składek wynosi odpowiednio:

- 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub
- 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Przy czym do okresu 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności wlicza się także okres zawieszenia wykonywania działalności, w tym także okres w którym osoba przystąpiła do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (opłacała składki od podstawy wymiaru 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia). Jeżeli 24 miesiące upłyną w trakcie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej i opłacania w tym okresie składek od 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, począwszy od pierwszego dnia 25-ego miesiąca podstawa wymiaru składek dla tej osoby nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Natomiast w przypadku wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, podlegających dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przez spółkę, najniższa podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia nie może być niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

2. Wysokość składek

Wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe ustalona została w formie stóp procentowych.

Stopy procentowe na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne - **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – **8 %** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe - **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe - **od 0,40% do 3,60%** podstawy wymiaru.

Należne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne podlegają zaokrągleniu do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza lub w dół, jeżeli jest niższa od 0,50 grosza.

Szczegółowe zasady ustalania składek na ubezpieczenie wypadkowe zawiera poradnik pt. [Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe](#), który jest dostępny na stronach internetowych ZUS.

Szczegółowe wyjaśnienia na temat informacji ZUS IWA zawiera poradnik pt. „[Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA](#)”, dostępny na stronach internetowych ZUS.

3. Zasady finansowania składek

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe osób prowadzących pozarolniczą działalność **finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni.**

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność finansuje również w całości, z własnych środków, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe osób z nią współpracujących.

V. UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

1. Osoby ubezpieczone

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu, jeżeli:

- 1) posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu,
- 2) nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i przebywają na terytorium Polski na podstawie wize w celu wykonywania pracy, zezwolenia na pobyt czasowy z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 o cudzoziemcach, zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zgody na pobyt tolerowany,
- 3) uzyskały w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium,
- 4) nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i legalnie zamieszkują na terytorium innego niż Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu.

Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają także osoby objęte ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności, które posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, niezamieszkujące na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu.

Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Do ubezpieczenia zdrowotnego osób, które na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej stosuje się zasady regulujące podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osoby współpracującej z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność powstaje od dnia rozpoczęcia współpracy do dnia jej zakończenia.

2. Podstawa wymiaru składki

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek.

3. Składka na ubezpieczenie zdrowotne i zasady jej finansowania

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest dla wszystkich ubezpieczonych jednakowa i wynosi **9%** podstawy wymiaru.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna. Składka ta nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu do liczby dni podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w danym miesiącu kalendarzowym.

Przykład

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność zgłosiła się do ubezpieczenia zdrowotnego od 11 października 2015 r. Podstawę wymiaru składki stanowi kwota zadeklarowana nie niższa niż 75% przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, tj. w 2015 r. – 3 104,57 zł. Składka na ubezpieczenie zdrowotne należna za październik 2015 r. wynosi 279,41 zł (9 % x 3 104,57 zł).

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu za okresy pobierania zasiłków przyznanych na podstawie przepisów o ubezpieczeniu chorobowym i wypadkowym. Oznacza to, że gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność przebywa na zasiłku chorobowym przez cały miesiąc bądź jego część, składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być odprowadzana za ten miesiąc w pełnej wysokości.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu także za okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego nabytego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności.

Przykład 1

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność w okresie od 1 do 29 września 2015 r. pobierała zasiłek chorobowy. Składka na ubezpieczenie zdrowotne należna za wrzesień 2015 r. wynosiła 279,41 zł (9% x 3 104,57 zł).

Przykład 2

Osoba pobierała zasiłek macierzyński z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 16 sierpnia 2015 r. Jednocześnie nadal działalność jest prowadzona. Osoba ta zobowiązana była do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, za cały okres pobierania zasiłku.

Przykład 3

Osoba pobierała zasiłek macierzyński z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 16 lipca 2015 r. Ponieważ zaprzestała prowadzenia działalności - dokonała wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego z tego tytułu. Osoba ta zobowiązana była do opłacenia ostatniej składki na ubezpieczenie zdrowotne za lipiec 2015 r. obliczonej od podstawy wymiaru nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku.

Składkę na ubezpieczenie zdrowotne - za siebie i osobę współpracującą - oblicza, odprowadza do ZUS i finansuje ze środków własnych osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

4. Składki na ubezpieczenie zdrowotne, a tytuły ubezpieczenia

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca uzyskująca przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca z każdego z tych tytułów odrębnie. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń. Na przykład wtedy, gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność (lub współpracująca) jednocześnie:

- jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę,
- jest zatrudniona na podstawie umowy zlecenia,
- pozostaje w stosunku służbowym,
- ma prawo do świadczenia emerytalnego lub rentowego.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne w takich przypadkach jest opłacana zarówno z tytułu np. wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę, jak i z tytułu pozarolniczej działalności.

Więcej niż jedną składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacają również osoby prowadzące kilka rodzajów pozarolniczej działalności.

Zdarzają się jednak także sytuacje, gdy osoby prowadzące pozarolniczą działalność w ogóle nie opłacają składek na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu. Dotyczy to osób prowadzących pozarolniczą działalność i mających ustalone prawo do emerytury lub renty bądź ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności (po spełnieniu opisanych dalej warunków).

A. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność ma obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdej prowadzonej działalności.

Ubezpieczony prowadzący pozarolniczą działalność, który uzyskuje przychody z więcej niż jednego z rodzajów działalności, opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne odrębnie od każdego rodzaju działalności.

Rodzajami działalności są:

- 1) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki cywilnej,
- 2) działalność gospodarcza prowadzona w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 3) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki jawnej,
- 4) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki komandytowej,
- 5) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki partnerskiej,
- 6) wykonywanie działalności twórczej lub artystycznej przez twórcę lub artystę,
- 7) wykonywanie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- 8) wykonywanie wolnego zawodu, z którego przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- 9) inna niż określona w pkt. 1-8 pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

W przypadku gdy prowadzący pozarolniczą działalność uzyskuje przychody z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, wymienionej w pkt. 1-5, składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca odrębnie od każdej prowadzonej spółki.

Powyższe oznacza, że składkę należy odprowadzać oddzielnie od każdego z wymienionych wyżej rodzajów działalności, a także od każdej spółki, nawet jeśli są to spółki tego samego rodzaju.

Odrębną podstawę do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi wykonywanie wolnego zawodu w ramach prowadzonej działalności oraz prowadzenie innej działalności niż np. wolny zawód na podstawie odrębnych przepisów. Oznacza to, że osoba posiadająca jeden wpis do ewidencji, z którego wynika, że jednocześnie wykonuje ona wolny zawód i prowadzi działalność gospodarczą w innym zakresie jest obowiązana do zapłacenia dwóch składek na ubezpieczenie.

Przykład 1

Od stycznia 2016 r. osoba jest współnikiem w dwóch jednoosobowych spółkach z o.o.

Zobowiązana jest do opłacania dwóch składek na ubezpieczenie zdrowotne, gdyż uzyskuje przychody z dwóch spółek tego samego rodzaju.

Przykład 2

Od października 2015 r. osoba jest jednocześnie współnikiem spółki cywilnej i spółki jawnej. Z uwagi na fakt, że uzyskuje przychody z dwóch rodzajów działalności, zobowiązana jest do opłacania dwóch składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład 3

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność na podstawie wpisu do ewidencji. Od stycznia 2016 r. jest współnikiem spółki komandytowej. Składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca od każdej z tych działalności.

Przykład 4

Lekarz wykonuje zawód w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej. Dodatkowo wykonuje zawód w ramach grupowych praktyk lekarskich - w formie spółki cywilnej i w formie spółki partnerskiej. Jest zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z trzech odrębnych działalności/spółek: z tytułu wykonywania zawodu w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach spółki cywilnej i z tytułu wykonywania zawodu w ramach spółki partnerskiej.

Przykład 5

Lekarz wykonuje zawód w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej. Dodatkowo wykonuje zawód w ramach grupowych praktyk lekarskich w formie dwóch spółek cywilnych. Zobowiązany jest do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z trzech odrębnych działalności/spółek, tj. z tytułu wykonywania zawodu w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach pierwszej spółki cywilnej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach drugiej spółki cywilnej.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność w formie niepublicznej szkoły, placówki lub ich zespołu, publicznej szkoły, innej formy wychowania przedszkolnego, placówki lub ich zespołu, na podstawie przepisów o systemie oświaty i jednocześnie prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG, ma obowiązek opłacania jednej składki zdrowotnej.

B. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub **renty**

Podane niżej zasady mają zastosowanie do osoby, która faktycznie pobiera świadczenie emerytalne i rentowe.

Dotyczą także osób pobierających rentę socjalną i strukturalną.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub osoby z nią współpracującej nie jest opłacana, jeżeli osoba ta ma ustalone prawo do emerytury lub renty i pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe w miesięcznej wysokości nieprzekraczającej kwoty minimalnego wynagrodzenia, uzyskiwane zaś dodatkowe przychody z tego tytułu nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury. Pod pojęciem przychodów w przypadku współnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej należy rozumieć przychód z tytułu uczestnictwa w spółce (np. dywidendy). W przypadku osób prowadzących działalność pozarolniczą, uzyskujących przychody z więcej niż jednego rodzaju działalności, ustalenie wysokości przychodów następuje z uwzględnieniem przychodów uzyskanych w ramach wszystkich rodzajów prowadzonej działalności.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie jest również opłacana od dodatkowych przychodów z działalności pozarolniczej uzyskiwanych przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność i osobę z nią współpracującą, jeżeli ma ustalone prawo do emerytury lub renty i pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe w miesięcznej wysokości nieprzekraczającej kwoty minimalnego wynagrodzenia oraz opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

W przypadku spełnienia któregoś z wymienionych wyżej warunków osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, jest natomiast zwolniona z opłacania składek na to ubezpieczenie. Oznacza to, że osoba taka jest zobowiązana do dokonania zgłoszenia do ubezpieczenia, jak również ma obowiązek składać co miesiąc dokumenty rozliczeniowe, w których wykazuje podstawę wymiaru składki w wysokości wynikającej z przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 81 ust. 2) oraz składkę w wysokości "zero".

W stosunku do osoby współpracującej nie jest możliwe spełnienie przesłanki odnoszącej się do formy opodatkowania w formie karty podatkowej. Dlatego też, za osobę współpracującą, której świadczenie emerytalne nie przekracza miesięcznie kwoty minimalnego wynagrodzenia, nie występuje obowiązek opłacania składki z tytułu współpracy, gdy osiągną z tego tytułu przychód nie przekraczający miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury. Przy czym za przychody z tytułu współpracy należy w tym przypadku traktować

także przychody ze stosunku pracy, jeżeli współpraca odbywała się na podstawie zawartej umowy o pracę. Zwolnienie z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne dotyczy także tych sytuacji, gdy osoba ta nie uzyskuje z tego tytułu żadnych przychodów.

C. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalony **umiarkowany lub znaczny** stopień niepełnosprawności

Składka na ubezpieczenie zdrowotne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub osoby z nią współpracującej nie jest opłacana, jeżeli osoba jest zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, a uzyskiwane przychody z tytułu prowadzonej działalności nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury.

Osoba zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca przy niej, nie opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne również wtedy, gdy opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

Osoba spełniająca któryś z wymienionych wyżej warunków, podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, jest natomiast zwolniona z opłacania składek na to ubezpieczenie. Oznacza to, że osoba taka jest zobowiązana do dokonania zgłoszenia do ubezpieczenia, jak również ma obowiązek składać co miesiąc dokumenty rozliczeniowe, w których wykazuje podstawę wymiaru składki w wysokości wynikającej z przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 81 ust. 2) oraz składkę w wysokości "zero".

Natomiast osoba zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, która uzyskuje przychody jedynie z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy niej, składki na ubezpieczenie zdrowotne opłaca w wysokości nieprzekraczającej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych..

Wymieniona zasada nie ma zastosowania do osób, które opłacają podatek w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych lub w formie karty podatkowej. Osoby te nie wpłacają zaliczek na podatek dochodowy, lecz ryczałt w określonej wysokości, zależnej od rodzaju prowadzonej działalności lub podatek dochodowy w formie karty podatkowej w wysokości określonej w załączniku nr 3 do ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. nr 144, poz. 930 z późn. zm.).

D. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę pobierającą zasiłek macierzyński

Jeżeli osoba prowadzi działalność - nie zakończyła jej prowadzenia bądź nie zawiesiła jej wykonywania, w okresie jednoczesnego pobierania zasiłku macierzyńskiego, opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie jest opłacana przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, której zasiłek macierzyński nie przekracza miesięcznie kwoty świadczenia rodzicielskiego, o którym mowa w przepisach o świadczeniach rodzinnych.

E. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę duchowną

Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest jednocześnie osobą duchowną, składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadza tylko z tytułu prowadzonej działalności.

F. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez rolnika

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która dokonała wyboru ubezpieczenia społecznego rolników, składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadza tylko z tytułu bycia rolnikiem.

VI. SKŁADKA NA FUNDUSZ PRACY

Obowiązkową składkę na Fundusz Pracy opłaca się od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie niższych, w przeliczeniu na okres miesiąca, niż minimalne wynagrodzenie.

Oznacza to, że np. osoba, o której mowa w art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, opłacająca składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od kwoty stanowiącej 30% minimalnego wynagrodzenia nie opłaca za siebie składek na Fundusz Pracy, o ile prowadzenie działalności gospodarczej jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Składkę na Fundusz Pracy odprowadzają te osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby współpracujące, które podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. W konsekwencji za osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na swój wniosek nie należy odprowadzać składek na Fundusz Pracy.

Składka na Fundusz Pracy wynosi **2,45%** podstawy wymiaru odpowiadającej podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność i osoby współpracującej.

Składkę na Fundusz Pracy - za siebie i osobę współpracującą - finansuje w całości płatnik, tj. osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

Składkę na Fundusz Pracy opłacają te osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które nie osiągnęły wieku wynoszącego co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn.

Składkę na Fundusz Pracy za dany miesiąc należy przekazywać do ZUS w tym samym terminie co składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne (czyli do 10 lub 15 dnia następnego miesiąca).

VII. ZGŁASZANIE I WYREJESTROWANIE Z UBEZPIECZEŃ OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i/lub ubezpieczeniu zdrowotnemu, zobowiązane są dokonać zgłoszenia do tych ubezpieczeń wypełniając następujące formularze:

- ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń / zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej, jeżeli podlegają ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym,
- ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego / zgłoszenie zmiany danych, jeżeli podlegają wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu, ponieważ występują okoliczności wyłączające obowiązek ubezpieczeń społecznych.

Zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i/lub ubezpieczenia zdrowotnego dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń, tj. od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności lub współpracy.

Twórcy i artyści zobowiązani są dokonywać zgłoszenia w terminie 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej.

Osoby, które z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadzie dobrowolności, zgłaszają wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami w terminie przez siebie wybranym. W tym przypadku osoby prowadzące pozarolniczą działalność dokonują zgłoszenia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (i w tej sytuacji do obowiązkowego ubezpieczenia wypadkowego) oraz do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA.

W przypadku zmiany danych jakie nastąpiły w stosunku do danych zawartych w zgłoszeniu do ubezpieczeń lub wyrejestrowaniu z tych ubezpieczeń płatnik składek zobowiązany jest zawiadomić Zakład Ubezpieczeń Społecznych w terminie 7 dni od daty zaistnienia tych zmiany, stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS.

W sytuacji zmiany danych wykazanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń dotyczących tytułu ubezpieczenia oraz rodzajów ubezpieczeń i terminów ich powstania, płatnik składek zawiadamia ZUS o powyższym poprzez złożenie zgłoszenia wyrejestrowania i ponownego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego zawierającego prawidłowe dane.

W razie zmiany lub koniczności korekty danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej płatnik składa poprawnie wypełniony formularz ZUS ZIUA (zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej), a zmiany pozostałych danych osoby ubezpieczonej dokonuje odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, w stosunku do której wygasł tytuł do ubezpieczeń, podlega wyrejestrowaniu z tych ubezpieczeń na druku ZUS ZWUA. Zgłoszenie wyrejestrowania osoba prowadząca pozarolniczą działalność zobowiązana jest złożyć w terminie 7 dni od zaistnienia tego faktu (w formularzu ZUS ZWUA jako datę wyrejestrowania należy wpisywać datę, od której ubezpieczony nie podlega już ubezpieczeniu. Jeśli na przykład osoba podlegała ubezpieczeniom z tytułu pozarolniczej działalności do dnia 15 stycznia 2016 r. włącznie, powinna się wyrejestrować z datą 16 stycznia 2016 r.).

UWAGA!

Ogólne zasady sporządzania dokumentów zgłoszeniowych płatnika składek oraz terminy i formy ich przekazywania znajdują się w poradniku [„Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych”](#) dostępnym na stronie internetowej Zakładu - www.zus.pl

Szczegółowe informacje dotyczące wypełniania dokumentów zgłoszeniowych znajdują się w poradnikach: [„ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować.”](#), [„ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych. Jak wypełnić i skorygować”](#), [„ZUS ZIUA – zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować”](#), [„ZUS ZWUA- wyrejestrowanie z ubezpieczeń. Jak wypełnić i skorygować.”](#)

WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121, z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1844, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn.zm.)